



Pomnik Stanisława Wyspiańskiego

2012-04-30

Inicjatorem budowy pomnika poświęconego Stanisławowi Wyspiańskiemu był Krakowski Komitet Frontu Jedności Narodu, którego przewodniczącym był znany rzeźbiarz Marian Konieczny. W grudniu 1977 roku rozpisano konkurs na projekt pomnika, zaś powołany 31-osobowy Komitet Budowy Pomnika, w drodze głosowania, zdecydował o jego lokalizacji na placu Szczepańskim. Wśród propozycji innej lokalizacji pomnika wskazywano bulwary wiślane w okolicy Skałki, Błonia, plac przed Muzeum Narodowym.

W jury konkursu znaleźli się m. in. Jerzy Sobociński (jako przewodniczący), Wanda Czełkowska, Stanisław Batruch oraz Tadeusz Hołuj. Wpłynęło aż 77 prac, żadnej z nich jednak nie przyznano pierwszej nagrody, przyznano natomiast dwie drugie, dwie trzecie i dziesięć wyróżnień. Wśród najwyższej nagrodzonych znalazł się projekt Jana Kucza z Warszawy i Marii Kuczyńskiej z Gdańska (każde z nich otrzymało 60 tysięcy złotych), wśród wyróżnionych zaś, prace Józefa Sękowskiego i Mariana Koniecznego. Żadnego projektu nie wybrano jednak do realizacji, bowiem - jak wyjaśnił dziennikarzom decyzję jury sam przewodniczący: *"dzieło godne Wyspiańskiego powinno być jeszcze doskonalsze"*(1).

W 1979 roku ogłoszony kolejny, tym razem zamknięty, konkurs na pomnik. Zaproszono do udziału tylko sześciu artystów, czterech uprzednio nagrodzonych i dwóch spośród wyróżnionych, w tym Mariana Koniecznego. Ponownie zwyciężył projekt Jana Kucza, uzyskując aż 6 na 9 możliwych głosów. Nowe jury, bowiem, pod przewodnictwem rzeźbiarza z Wrocławia - Jerzego Boronia, liczyło 9 osób. Projekt Mariana Koniecznego otrzymuje tylko 1 głos. Jednak - zgodnie z decyzją Komitetu Budowy Pomnika z dnia 7 września 1979 roku, podjęto w drodze jawnego głosowania - do realizacji skierowano projekt Mariana Koniecznego. Zmieniono także miejsce lokalizacji pomnika, wznosząc go ostatecznie przed Gmachem Muzeum Narodowego w Krakowie.

28 listopada 1982 roku, w 75 rocznicę śmierci Stanisława Wyspiańskiego, w pierwszym roku stanu wojennego w Polsce, uroczyste odsłonięto poświęcony pamięci wielkiego artysty pomnik. Ufundowano go ze środków Komitetu Odbudowy Pomnika Grunwaldzkiego oraz składek publicznych.

Pomnik przedstawia grupę postaci alegorycznych na granitowym cokole. To bohaterowie dramatów Stanisława Wyspiańskiego: Jasiek, Żyd, Chochół, Stańczyk, Isia z Wesela, Wiarus z Warszawianki, Pallas Atena z Nocy Listopadowej. Postacie otaczają kolumnę, na której - okryty peleryną - stoi ich twórca, Wyspiański.

[J.Sz.-Ł.]

(1) Jerzy Piekarczyk, *Kłopoty z twórcą "Wesela"* [w:] tenże, *Zemsta Stańczyka czyli krakowskie spory*, KAW, Kraków 1990, s.278.